

А.М. Сманова¹

¹*т.ғ.к., доцент Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті,
Қазақстан, Алматы қ., e-mail: aigulsmanova@mail.ru*

ОҢТҮСТІК-ШЫҒЫС АЗИЯ МЕМЛЕКЕТТЕРІ АССОЦИАЦИЯСЫНЫҢ ҚҰРЫЛУЫ

Аңдатпа

Мақалада ХХ ғасырдың 60-шы жылдары Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінде ұлттық экономикаға негізделген аймақтық қауымдастықтың құрылу тарихы туралы қарастырылады. Осы кезде құрылған Оңтүстік-Шығыс Азия халықтарының қауымдастығы, олардың саяси және экономикалық байланыстарының нәтижесі еді. Мақалада осы құрылған қауымдастықтың өзара экономикалық, әлеуметтік және саяси, сонымен бірге білім беру саласындағы үдерістеріне де сараптама жасалынды. Мәселен, соғыстан кейін өз тәуелсіздіктерін алған мемлекеттердің саяси бірлестіктер мен ұйымдарға топтаса бастауы: «Азия өндірістік комиссиясы», «Азия даму банкі», «Азия экономикалық даму ұйымы» және т.б. Осыдан кейін бұл ұйымдар аймақтық дәрежеге дейін көтерілді. Олардың басты мақсаты - аймақтағы ғылым, білім және мәдениет саласындағы ынтымақтастықты дамыту екенігін қарастыру.

Түйін сөздер: Оңтүстік-Шығыс Азия, «Үшінші әлем», Ассоциация, «Азияттық айдаһарлар», Декларация, Жаһандану, Ынтымақтастық

А.М. Сманова¹

¹*PhD Associated Professor of the Kazakh National Women`s Teacher Training University,
Kazakhstan, Almaty, e-mail: aigulsmanova@mail.ru*

FORMATION OF ASSOCIATIONS OF THE COUNTRIES OF SOUTHEAST ASIA

Abstract

This article discusses the history of the formation of a regional community based on the national economy in Southeast Asia in the 60s of the twentieth century. The Association of Southeast Asian Nations, established at that time, was the result of their political and economic ties. The article analyzes the mutual economic, social and political processes of this community, as well as in the field of education. For example, after the war, the countries that gained independence began to unite in political associations and organizations: the Asian Production Commission, the Asian Development Bank, the Asian Economic Development Organization, and others. After that, these organizations rose to the regional level. Their main goal is to develop cooperation in the field of science, education and culture in the region.

Key words: Southeast Asia, «The Third World», «Asian Dragons», Association, Declaration, Globalization, Cooperation.

А.М. Сманова¹

¹*к.и.н., доцент, Казахский национальный женский педагогический университет
Казахстан, г. Алматы, e-mail: aigulsmanova@mail.ru*

ФОРМИРОВАНИЕ АССОЦИАЦИЙ СТРАН ЮГО-ВОСТОЧНОЙ АЗИИ

Аннотация

В статье рассматривается история формирования регионального сообщества на основе национальной экономики в Юго-Восточной Азии в 60-х годах ХХ века. Созданная в то время ассоциация народов Юго-Восточной Азии стала результатом их политических и экономических связей. В статье анализируются взаимные экономические, социальные и политические процессы

этого сообщества, а также в сфере образования. Например, после войны страны, получившие независимость, начали объединяться в политические ассоциации и организации: «Азиатскую производственную комиссию», «Азиатский банк развития», «Азиатскую организацию экономического развития» и другие. После этого эти организации поднялись на региональный уровень. Их главная цель - развивать сотрудничество в области науки, образования и культуры в регионе.

Ключевые слова: Юго-Восточная Азия, «Третий мир», Ассоциация, «Азиатские драконы», Декларация, Глобализация, Сотрудничество.

Кіріспе

Бали келісіміне қол қою АСЕАН-ның үш қоғамдастыққа негізделген бірлестігін: экономикалық, әлеуметтік-мәдени және қауіпсіздік ынтымақтастық құруды растады. Бұл мақалада әлеуметтік мәдени қоғамдастық АСЕАН құрылымының бір бөлігі ретінде қарастырылады. Осылайша, АСЕАН қазіргі уақытта Азия-Тынық мұхиты аймағындағы ең институционалды құрылымы болып табылады. Аймақтық интеграцияны зерттеу үшін таңдаған теориялық құралдар жаңа мүмкіндіктер болып табылады, осы теорияны қолданудың себептері, артықшылықтары мен кемшіліктерін анықтау. Жоғарыда айтылғандардың негізінде (және «жалпы тарихи мұра» факторын ескере отырып) интеграциялық жобаның барлық елдерінің азаматтарына тең құқықты қамтамасыз ету АСЕАН-да (визасыз кеңістікте) адамдардың еркін қозғалысы жағдайында ортақ сәйкестендіру мүмкін болса, халықтың ортақ құндылықтары мен адалдығы және заңдылық деңгейін арттыру. Зерттеудің теориялық-методологиялық негізі – тарих ғылымдар саласындағы және халықаралық қатынастар теориясы, соның ішінде АСЕАН-ның дамуы және жаһандық жағдайларға әсер етуі жөніндегі құжаттарды қамтиды. Қазіргі таңда бұл Ассоциацияға Оңтүстік-Шығыс Азияның он мемлекеті кіреді: Бруней, Вьетнам, Индонезия, Камбоджа, Лаос, Малайзия, Мьянма, Таиланд, Сингапур, Филиппин. Олар Азиядағы аймақтық ынтымақтастықтың рөлін одан әрі тереңдете түсу үшін ғаламдық жаһандық өзара әрекеттестікті біртіндеп және тұрақты түрде нығайтып келеді.

Әдіснама

Жұмысты жазу барысында Оңтүстік-Шығыс Азия елдері ассоциациясыны білім беру үдерісіне, оның негізгі міндеттеріне, мақсаттарына және жетістіктеріне қатысты барлық мәселелерді талдауға тырыстым. Сондай-ақ АСЕАН-ның құрамын және ішкі құрылымын, негізгі саяси және экономикалық шешімдер қабылдаудың табиғатын, әкімшілік және басқару механизмі зерттелді. Мақаланың әдіснамалық негізінде қоғамдық қатынастардың дамуы мен олардың нақты зерттелуді талап ететін сыни және тарихилық қағида негізінде алынды. Зерттеу барысында ғылыми ізденістің жалпы даму-танымдық әдістерімен бірге тарих ғылымындағы объективтілік, жүйелілік, салыстырмалы талдау, тарихи-талдау, тарихи оқиғалардың дамуын хронологиямен қабыстыру және тағы басқа тәсілдері басшылыққа алынды.

Зерттеу нәтижесі

Екінші дүниежүзілік соғыстан кейін Оңтүстік-Шығыс Азия елдерінде ұлттық өнімге негізделген экономикалық қауымдастық қажет болды. «Үшінші әлемдегі» дамушы елдердің бірігу тенденциясы экономикалық еріктілікке жету үшін күрес қаруы болды. Сондықтан, Оңтүстік-Шығыс Азия халықтарының қауымдастығы олардың саяси және экономикалық байланыстарының нәтижесі еді. Оның бірінші кезеңі 1945-1959 жылдар аралығы. Осы уақытта аталмыш аймақта төрт тәуелсіз мемлекеттер пайда болды: Таиланд, Филиппиндер, Индонезия және Бирма. Сонымен қатар осы мемлекеттер арасында саяси ұйымдар мен бірлестіктер да құрыла бастайды. Мәселен, Азия мен Қиыр Шығысқа арналған Біріккен Ұлттар Ұйымының экономикалық комиссиясы құрылды. Ал бұл комиссияның штаб-пәтері Таиландтың астанасы Бангкокқа орналасты.

Екінші кезең Таиланд, Малайзия және Филиппин Азия-Тынық мұхиты одағына кірген және Индонезия бақылаушы мемлекет болған 1960 жылдарды қамтиды. Ол кезде аймақтық деңгейде келесі ұйымдар көтерілді: 1961 жылы Азия өндірістік комиссиясы, 1961 жылы Азия даму банкі және Азия экономикалық даму ұйымы. Аймақаралық деңгейде 1965 жылы Оңтүстік-Шығыс Азия білім министрлерінің ұйымы құрылды. Олардың басты мақсаты - аймақтағы ғылым, білім және мәдениет саласындағы ынтымақтастықты дамыту. Сонымен қатар, 1966 ж. Оңтүстік-Шығыс Азияның экономикалық даму министрлері комиссиясы Оңтүстік-Шығыс Азияның орталық банктерін құрды. Олар аймақтағы орталық банк басшыларының қатысуымен жыл сайын

конференциялар өткізіп, ақша-несие саясатын дамыту бойынша іс-шаралар өткізіп, елдердегі экономикалық өсімді, сонымен қатар макроэкономикалық мәселелерді шешті.

Малайзия, Филиппин және Тайланд 1961 жылы 31 шілдеде Бангкокта Оңтүстік-Шығыс Азия Одағының құрылғаны туралы хабарлайды. Оңтүстік-Шығыс Азиядағы дамушы елдер алғаш рет әлеуметтік-экономикалық мақсаттарға қол жеткізу үшін ынтымақтастықтың қажеттілігін атап өтті. Ол одақтың құрылтайшылары әлеуметтік, экономикалық, саяси және мәдени салалардағы ынтымақтастыққа негіз қалағанын атап өтті. Мұның бәрі негізгі экономикалық, саяси, әлеуметтік және басқа мәселелерді жан-жақты шешуге мүмкіндігі бар АСЕАН-ның тұрақты және аймақтық ұйымын құруға әкелді.

Ал 1967 жылы алғаш құрылған кезде Оңтүстік-Шығыс Азия елдері ассоциациясына тек бес мемлекет мүше болған (Индонезия, Таиланд, Малайзия, Филиппиндер, Сингапур) және осы елдер арасындағы мәселелер мен ішкі қарама-қайшылықтарды ескере отырып, сол уақытта көптеген сарапшылар оның тұрақтылығы мен болашақтағы жетістіктеріне үлкен күмән келтірген еді [1]. АСЕАН мұндай болжамдарды теріске шығарды, салыстырмалы түрде қысқа уақыт ішінде оның айтарлықтай тиімділігін көрсетті, әсіресе аймақтық даулар мен оның мүшелерінің арасындағы түрлі саяси және экономикалық қайшылықтарды болдырмау жағдайында. «Қырғи-қабақ» соғысы және Үндіқытай жеріндегі екі соғыстың (1965-1973), (1978-1979) сынынан табысты өткен АСЕАН ұйымы, Оңтүстік-Шығыс Азиядағы халықаралық қатынастардың барлық заманауи сәулеті бола алды. Мәселен 1997-1998 жж. қаржы дағдарысы, яғни саяси және әлеуметтік наразылықтармен ұштасып кеткен ұлттық валюталардың құнсыздануы, өндірістің төмендеуі, инфляция, жұмыссыздық мәселесін АСЕАН елдері оның зардаптарын сәтті еңсере білді. Мұның өзі АСЕАН-ның Солтүстік-Шығыс және Оңтүстік-Шығыс Азиядағы еркін сауда аймағын құру туралы келіссөздерде Жапония, Қытай және Оңтүстік Кореяның маңызды серіктесі болып табылатын аймақтық саяси және экономикалық одақ ретінде әрекет ету қабілетін тағы бір растай түсті. Сондықтан АСЕАН-ның аясындағы шешімдерді қабылдау мен орындаудың ішкі құрылымы мен тетіктеріне нақты талдау жүргізу өзекті мәселе болып табылады.

Азияттық Тынық мұхиты аймағына жалпы сипаттама

Азия құрлығының және Тынық мұхит бассейнінің аймағы бүгін әлемдік экономиканың ең қарқынды бөлігі болып табылады, бүгінгі таңда бұл аймақта «Азия айдаһарлары» (Оңтүстік Корея, Тайвань, Сингапур, Гонконг), сондай-ақ «Азиялық жолбарыстар» (Тайланд, Индонезия мен Филиппиндер) бүкіл әлемге танымал болды.

АСЕАН ұйымы (ағылшынша – ASEAN – the Association of South East Asian Nations), яғни Оңтүстік Шығыс Азия мемлекеттерінің аймақтық бірлестігі болып табылады. Бұл ассоциация бастапқы кезде Таиланд, Индонезия, Сингапур, Малайзия және Филиппиндер мемлекетінің басшылығымен 1967 жылдың 8 тамызында Бангкок қаласында (Таиланд) құрылды. 1984 жылғы 7 қаңтарда Бруней-Даруссалам ұйымға қабылданды, ал «қырғи-қабақ» соғысы аяқталған соң бұл ұйымға социалистік бағытты ұстанған елдер де қабылданды – Вьетнам (1995 ж. 28 шілде), Лаос, Мьянма елдері (1997 жылғы 23 шілде), Камбоджа (1999 ж. 30 сәуір). Ал Шығыс Тимор және Папуа елдері (Жаңа Гвинея) бақылаушы мәртебесіне ие болды. Аймақтағы елдерімен «ASEAN plus 3» және «Partners with Dialogue» формулалары аясында бұл қауымдастық белсенділік түрде кеңейіп келеді. Соңғысының аясында Жапония, Үндістан, Қытай, Корея Республикасы, Австралия, Канада, ЕО, Жаңа Зеландия, Ресей, АҚШ, Пәкістан сияқты елдер белсенді араласып келеді [2, 12].

Қалыптасу тарихы мен саяси дамуы

Оңтүстік-Шығыс Азиядағы мемлекетаралық ынтымақтастыққа алғашқы қадамдарды тіпті «қырғи-қабақ соғыс» жылдарынан да табуға болады, бірақ сол кезде ол әскери-саяси сипатқа ие болып, екі жүйенің жаһандық қарсыласуына қатысуға мәжбүр болды. Алайда, сол кезде ол айқын әскери-саяси сипатқа ие болды және SEATO (Оңтүстік-Шығыс Азия елдері шарты ұйымы) секілді осындай қасіретті блоктың бөлігі ретінде екі жүйенің жаһандық қарсыласуына қатысушы деп қарастырылды. Экономикалық негізде мемлекетаралық бірлестіктердің әрекеттері бағынышты сипатта болды және халықаралық қатынастарда (мысалы, Оңтүстік-Шығыс Азия қауымдастығы) тәуелсіз рөлде бола алмайды. Осыған орай, АСЕАН-ның құрылу кезеңіне байланысты тағы да сәттілік туындады, ол халықаралық беделге ие елдердің әскери емес аймақтық бірлестігіне айналды.

Экономикалық негізде мемлекетаралық бірлестіктердің әрекеттері бағынышты сипатта болды және халықаралық қатынастарда тәуелсіз рөлді талап ете алмады (мысалы, Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттерінің қауымдастығы). Осыған орай АСЕАН-ның құрылу кезеңінің өзі сәттілікке

айналды. Сонымен Индонезияның, Малайзияның, Сингапурдың, Таиландтың және Филиппиннің сыртқы істер министрлерінің шешімімен құрылған қауымдастықтың алдына қойған мақсаты: аймақта мүше-мемлекеттердің әлеуметтік-экономикалық және мәдени дамуын жеделдету, бейбітшілік және аймақтық тұрақтылықты нығайту; экономика, мәдениет, ғылым, технология және мамандар даярлау саласында белсенді ынтымақтастықты және өзара көмек көрсетуді кеңейту; өнеркәсіп пен ауыл шаруашылығы саласында тиімді ынтымақтастықты дамыту; өзара сауда-саттықты кеңейту және мүше-елдердің азаматтарының өмір сүру деңгейін жақсарту; басқа халықаралық және аймақтық ұйымдармен ұзақ мерзімді және өзара тиімді байланыс орнату [3, 154].

Сөйтіп, осы Декларацияда көрсетілгендей АСЕАН өзінің барлық мақсаттары мен міндеттерін мойындайтын Оңтүстік-Шығыс Азияның барлық елдеріне ашық екенін атап өтті. Бұл АСЕАН-ның негізгі құжаты ретінде сыртқы істер министрлерінің жыл сайынғы конференциясының мәртебесін бекітті, Декларация ережелерін жүзеге асыру туралы шешім қабылдауға, Қауымдастық қызметінің негізгі мәселелерін талқылауға, жаңа мүшелерді қабылдау мәселелерін шешуге пайдаланды. АСЕАН-ның саяси дамуындағы маңызды қадамы Оңтүстік-Шығыс Азиядағы бейбітшілік, еркіндік және бейтараптықты дамытуға арналған, 1971 жылы қарашада қабылданған Куала-Лумпур декларациясы болды. Ол аймақтың бейтараптандырылуы – барлық мүше-елдердің Оңтүстік-Шығыс Азияны тану және құрметтеуді қамтамасыз ету үшін қажетті күш-жігерді жүзеге асыратын «қалаған мақсат» ретінде көрініс тапты. Бейтараптандыру жоспары екі деңгейде қарама-қайшылықтарды реттеуді көздейді: АСЕАН мүшелерінің арасында және АСЕАН мен аймақтық емес державалар арасында, яғни олар асеандық бөлімінің бейтарап мәртебесін тануға және оның ішкі істеріне араласпауға кепілдік беруге дайын екендерін білдірулері керек болды [4].

Ал 1975 жылдың көктемінде Екінші Үндіқытай соғысының аяқталуы АСЕАН-ның құқықтық, келісімшарттық және ұйымдастырушылық негіздерін дамытуға қуатты серпін берді. Бали аралындағы (Индонезия) АСЕАН-ның алғашқы саммитінде Оңтүстік-Шығыс Азиядағы «Достық және ынтымақтастық туралы» шарт және «Келісім туралы Декларация» бекітілді [5]. Бірінші құжат Қауымдастықтың бес құрылтайшы мүшелері өзара қарым-қатынастардың дамуына, сондай-ақ пайда болған даулар мен қақтығыстардың реттелуіне басшылық етуге уәде берген қағидаттарды бекітті. Келісімде АСЕАН-ның серіктестері аймақтағы бейбітшілікті нығайту мүддесі туындаған қайшылықтарды бейбіт жолмен шешуге күштерін жұмсауды, күш қолдануды болдырмауды және достық келіссөздер арқылы барлық даулы мәселелерді шешетінін айтты. Шарт мәтінінде Оңтүстік-Шығыс Азияны бейбітшілік, еркіндік және бейтараптық аймағына айналдыру идеясында көрініс тапты. АСЕАН декларациясында келісім туралы мәлімдеме жасалды, оны құрған елдердің «бесеуі» Оңтүстік-Шығыс Азия мемлекеттері арасындағы ынтымақтастықты орнату және дамыту үшін қолайлы жағдайлар жасауға бірлесіп және жеке түрде ұмтылатын болады деп мәлімдейді. Бали саммитінің ұйымдастыру жоспары бойынша АСЕАН-ның тұрақты Бас хатшылығын құру туралы шешім қабылданып, бірінші хатшы болып индонезиялық дипломат Хартоно Ректохарсоно тағайындалды.

Мәселенің күрделілігіне қарамастан, 1995 жылы мүше мемлекеттер Оңтүстік-Шығыс Азияда ядролық қарудан азат аймақ құру туралы шартқа қол қойды [6, 124-215]. Алайда бұл күшіне енуі үшін барлық ядролық державалар шартқа жеке хаттамаларға қол қоюы керек еді. Оның қол қоюы Үндістан мен Пәкістанның ядролық державалар деп саналуы туралы мәселе бойынша келіспеушіліктерге кедергі келтіреді. Шарттың тағдыры АСЕАН мен басқа да ядролық державалардың осы елдердің ядролық мәртебесін мойындау немесе тануына байланысты қарастырылды.

1994 жылы АСЕАН бастамасымен алдын-алу дипломатиясы аясында АСЕАН аймақтық форумының тетігі іске қосылды. АСЕАН аймақтық форумының негізгі мақсаты - диалог пен кеңес беру арқылы Оңтүстік-Шығыс Азия мен Азия-Тынық мұхиты аймағындағы жағдайдың шиеленіссіз шешілуін қамтамасыз ету. Жыл сайынғы аймақтық форумның жұмысына АСЕАН-ға мүше мемлекеттер және аймақтық емес диалог бойынша серіктестер, соның ішінде Ресей, АҚШ, Қытай, Жапония және басқалар қатысады. қатысу үшін. Форумға қатысушылар Азия-Тынық мұхиты аймағында қауіпсіздік жүйесін құру үшін дипломатия арқылы сенімді шараларды жүзеге асыруды мақсат етті. Форум аясында ынтымақтастықтың екі саласы бар: ресми үкіметаралық деңгейдегі диалог; үкіметтік емес ұйымдар мен академиялар арасындағы өзара іс-қимыл.

Оңтүстік Қытай теңізіндегі шынайы күрделілік пен ықтимал жарылғыш жағдайды, сондай-ақ аумақтық дауларға байланысты жағалаудағы алты мемлекеттің (Бруней, Вьетнам, Қытай, Малайзия, Тайвань, Филиппин) мүдделерін ескере отырып, АСЕАН мемлекеттері 1992 жылы

Манила декларациясына қол қойды [7, 89]. Ол барлық дауларды бейбіт жолмен шешуге, Оңтүстік Қытай теңізіндегі қарудың алдын алуға және олардың шикізатын бірлесіп игеруге шақырды.

Қауымдастықтың бүкіл тарихында АСЕАН басшылары кез-келген әскери-саяси блоктың құрылуына қарсы болды. Сондықтан, Оңтүстік-Шығыс Азиядағы әскери-саяси жағдай тұрақты деп санайтын АСЕАН мүшелері Азия-Тынық мұхиты аймағындағы ірі державалардың қуат тепе-теңдігін сақтауға тырысады. АСЕАН дамудың саяси және әлеуметтік-экономикалық аспектілеріне ие және оның маңыздылығы үнемі кеңейіп келеді. Мәселен, ынтымақтастықтың саяси аспектілері: аймақтағы қауіпсіздікпен бейбітшілікті нығайту; аймақтағы сенімді нығайту және жанжалдарды шешу жолдарын дамыту; өңірдің халықаралық аренадағы мүдделерін қорғау; АСЕАН Камбоджа проблемасына саяси шешім шығарды. Ынтымақтастықтың экономикалық аспектілері: интеграциялық және ырықтандыру, өңірлік сауда қызметін кеңейту, соның ішінде кедендік тарифтік преференциялар беру; стандарттау және сертификаттау; негізі - еркін сауда аймағы, АСЕАН инвестициялық аймағы және өнеркәсіптік ынтымақтастық схемасы. Ынтымақтастықтың әлеуметтік аспектілері: ғылым мен техника саласындағы ынтымақтастық; ғылым мен технология, қоршаған орта, мәдениет және ақпарат, әлеуметтік прогресс пен адам ресурстарын дамыту үшін әлеуметтік даму; білім беру және басқару саласындағы ынтымақтастық; кедейлікті, ауруды және сауатсыздықты жою; табысы төмен топтарда, әсіресе ауылдық жерлерде жұмыс орындарын қамтамасыз ету; есірткіге қарсы күрес [8, 12-58].

АСЕАН-ның жоғары органы - мемлекет және үкімет басшыларының кездесулері болып табылады. Ал басқару және үйлестіру механизмі - сыртқы істер министрлерінің тұрақты кездесулері. Ассоциацияның ағымдағы қызметін басқаруды сыртқы істер министрлері белгілеп отырады, АСЕАН-ның төрағасын алфавиттік тәртіппен ауыстыратын Тұрақты комитет жүзеге асырады (қазіргі уақытта – Филиппин). Бас Ассамблеямен басқарылатын АСЕАН-ның Хатшылығы Джакартада жұмыс істейді. Бас хатшы бесжылға тағайындалады. Мәселен, 2003-2007 жылдары бұл орынды сингапурлық Онг Кенг Йонг иемденсе, 2008 жылы 1 қаңтарды Тайландтың бұрынғы сыртқы істер министрі Сурич Питуван болса, қазіргі уақытта Брунейдің сауда және сыртқы істер министрі Лим Джок Хой. АСЕАН-ның Бас хатшылығына бүкіл аймақ бойынша ашық конкурс арқылы таңдалады [9, 15].

Жыл сайын Азия-Тынық мұхиты аймағында қауіпсіздік мәселелері бойынша АСЕАН және оның диалогтық серіктестері (Австралия, Канада, Еуропалық Одақ, Жапония, Жаңа Зеландия, Оңтүстік Корея және Америка Құрама Штаттары) арасында пікір алмасуға арналған форум ретінде АСЕАН министрлерінің конференциялары өткізіледі. Халықаралық қатынастарды қолдау үшін АСЕАН әлемнің экономикалық және саяси орталықтарында орналасқан дипломатиялық өкілдіктердің басшыларынан тұратын комитеттер құрды: Брюссель, Лондон, Париж, Вашингтон, Токио, Канберра, Оттава, Веллингтон, Женева, Сеул, Нью-Йорк, Пекин, Мәскеу, Исламабад. Сонымен бірге АСЕАН-ның қарулы күштері және бірлескен жаттығулар өткізетін Әскери-теңіз флоты бар, ал 1994 жылы АСЕАН-ның сыртқы істер министрлерінің бас қосқан конференциясында АСЕАН-ның туы қабылданды.

Қорытынды

Қазіргі уақытта АСЕАН-ның толыққанды он мүшесі бар: Бруней, Вьетнам, Индонезия, Камбоджа, Лаос, Малайзия, Мьянма, Таиланд, Сингапур, Филиппин. Ассоциацияның өңірлік диалог шеңберіндегі серіктестік мәртебесін АҚШ, Жапония, Австралия, Жаңа Зеландия, Канада, Еуропалық Одақ, Оңтүстік Корея, Үндістан, Қытай және Ресей алды, ал Шығыс Тимор мен Папуа-Жаңа Гвинея бақылаушы мәртебесіне ие болды .

Ресми түрде АСЕАН Оңтүстік-Шығыс Азиядағы барлық мемлекеттердің қатысуына ашық және олардың мақсаттары мен қағидаттарына үнемі қолдау көрсетіп отыруға даяр. АСЕАН-ның мақсаты мен міндеттері: ынтымақтастық және өзара көмек негізінде оның мүше-мемлекеттерінің экономикалық, әлеуметтік және мәдени дамуын жеделдету; аймақтағы бейбітшілік пен тұрақтылықты орнықтыруға жәрдемдесуге «елдер арасындағы қатынастарда әділеттілікті және заңдылықты құрметтеу» қағидаттарына бағыну.

1 *The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration) Thailand, 8 August 1967 // Official documents [Электронный ресурс]: 2009. Режим доступа: -<http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/bangdec.pdf> Дата доступа: 03.03.2020.*

2 Малетин Н.П. АСЕАН: четыре десятилетия развития (1967-2007). – М.: МГИМО-Университет, 2007. – 312 с.

3 Ломакин В.К. Мировая экономика: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 727 с.

4 Декларация о зоне мира, свободы и нейтралитета в Юго-Восточной Азии (1971) (Куала-Лумпурская декларация) [Электронный ресурс]: 2019. Режим доступа: <https://prezi.com/2lgnujdwz-nz/presentation> – Дата доступа: 03.16.2020.

5 Договор о дружбе и сотрудничестве (Балийский договор, Treaty on amitie and Cooperation, TAC) (1976). [Электронный ресурс]: 2019. Режим доступа: <http://tundraspb.weebly.com/blog/dogovor-o-druzhbe-i-sotrudnichestveasean> – Дата доступа: 03.16.2020.

6 Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс. Принципы, проблемы и политика. – М.: Инфра-М, 2000. – 974 с. // C.R. McConnell, S.L. Brue. Economics. Principles, problems, and policies. – New York, 1999. – 974 p.

7 Юго-Восточная Азия в 1999 г. Актуальные проблемы развития // Манильская программа экономического сотрудничества, 1986 года. (Составители: Н.П. Малетин и Д.В. Мосяков). – М., 2000. – 330 с.

8 Малетин Н.П. АСЕАН- Четыре десятилетия развития: монография. – М.: МГИМО-Университет, 2007. -312 с.

9 Долгов С.И. Глобализация экономики. Новое слово или новое явление? Экономические проблемы на рубеже веков. – М.: Экономика, 2005. – 215 с.

10 Интеграция Ассоциации стран Юго-Восточной Азии в глобальную информационную экономику // Сборник тезисов и докладов на международной конференции студентов и аспирантов. – М.: Макс-Пресс, 2001.

References:

1 *The Asean Declaration (Bangkok Declaration) Thailand, 8 August 1967 // Official documents [electronic resource]: 2009. access mode: -<http://www.icnl.org/research/library/files/Transnational/bangdec.pdf> Date Available: 03.03.2020.*

2 Maletin N. P. ASEAN: four decades of development (1967-2007). Moscow: MGIMO-Universiteta publ., 2007. - 312 P.

3 Lomakin V. K. Mirovaya ekonomika: textbook for vuzov. MOSCOW: UNITI PUBL., 2000. - 727 P.

4 Declaration on peace, freedom and neutrality in South-East Asia (1971) (Kuala Lumpur Declaration) [electronic resource]: 2019. access regime: <https://prezi.com/2lgnujdwz-nz/presentation> - Date Available: 03.16.2020.

5 agreements on friendship and cooperation (Balinese agreement, treatment on amitie and Cooperation, TAC) (1976). [Electronic resource]: 2019. access mode: <http://tundraspb.weebly.com/blog/dogovor-o-druzhbe-i-sotrudnichestveasean> -Date Available: 03.16.2020.

6 McConnell K. R., Bruce S. L. Economics. Principles, problems and politics. Moscow: Infra-Moscow, 2000. - 974 P. // C.R. McConnell, S.L. Brue. Economics. Principles, problems, and policies. – New York, 1999. – 974 p.

7 South-East Asia in 1999. actual development problems // the Manila Economic Cooperation Program, 1986. (Members: N. P. Maletin and D. V. Mosyakov). Moscow, 2000. - 330 hours.

8 Maletin N. P. ASEAN-four decades of development: monograph. Moscow: MGIMO-Universiteta publ., 2007. -312 P.

9 Dolgov S. I. economics of globalization. A new word or a new word? Economic problems abroad. Moscow: Ekonomika publ., 2005 – - 215 P.

10 integration associations of South-East Asia into the global information economy // collection of theses and statements at the International Conference of students and postgraduates. Moscow: Max-Press, 2001.